Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste acea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 103. Sibiiu, 26/7 Ianuariu 1880. **Anulu II.**

Invitare de abonamentu

la

„Observatoriulu“

pe anulu 1880.

Apropiandu-ne càtra capetulu anului, deschidemu prin acésta abonamentu nou pe Semestrulu I si pe anulu intregu, totu cu pretiurile de pàna acuma, adeca:

In Sibiiu pe 1 anu cu **7 fl.** v. a., pe 6 luni **3 fl. 50 cr.,** éra dusu la casa cu **1 fl.** respective cu **50 cr.** mai multu.

In laintrulu monarchiei cu post'a, **8 fl.** pe anu; **4 fl.** pe 6 luni.

In afara de monarchia cu porto duplu **10 fl.** séu **22 franci** pe 1 anu; **5 fl.** séu **11 franci** pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali de a dreptulu la Redactiune in Sibiiu, piati'a mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente si in bilete hipotecarie de ale statului, al pari.

In capital'a Bucuresci se primescu abonamente si la dn. Const. J. Juga (palatulu universitatiei parterre).

Din 10 esemplarie abonate efectivu, 1 se dà gratis.

Pentru cá se potemu cunósce celu puçinu aprocsimativu numerulu esemplarieloru càte vomu avea a tipari pe anulu viitoriu, si pentru cá administratiunea se fia regulata, éra espeditiunea se nu sufere intreruperi neplacute pentru ambele parti, rogamu pe p. t. nostrii abonati, cá se bine-voiésca a isi reinnoui abonamentulu càtu mai de tempuriu. Totu-odata ne rogamu de acei p. t. domni, cari ne voru onorá cu noulu d-loru abonamentu a isi scrie numele si adress'a in modu claru, legibilu si càtu se póte mai esactu, pentru cá se nu se nasca confusiuni.

Redactiunea.

Bucovin'a.

Vadulu Hurului, 27 Dec. 1879 c. n.*)

Presiedintele societatii „Transilvani'a“ din Bucuresci, facùndu istoriculu societatii acesteia, constatédia „cu parere de reu“, cà zelulu celu viu, ce se aretase la inceputu, s'a recitu cu timpu intr'unii din membrii inscrisi; ii róga apoi „se dea din nou ascultare nobililoru simtieminte, ce au produsu fructe atàtu de frumóse“, si face in fine „caldurosulu apelu la toti romanii iubitori de cultura nationala, se bine-voiésca a veni in ajutoriulu societatii acesteia, ce are scopu eminaminte nationala.“

Asemene constatare trista cauta se facemu si in privinti'a „Societatii pentru literatur'a si cultur'a romana“ din Cernauti. Aventulu ce luase societatea acésta la inceputu, entusiasmulu, cu carele erá sprijinita, promitea fórte multu. Intre promotorii ei luá loculu primu, prin cuventu si prin fapta, marinimosulu si multu regretatulu Alesandru cav. de Hurmuzachi. Acum zelulu si interessulu pentru dinsa a scadiutu in multi membri, ba lucrulu a devenitu pàna la atàta, cà unu numeru insemnatu fù declaratu de esitu dela societate din caus'a restantieloru prea insemnate, cari din anu in anu cresceau si, in mani'a tuturoru provocariloru, totu nu se solviau.

In urm'a urmeloru a capetatu societatea acésta si antagonisti pe façia si anume intr'unu cercu de ómeni, de unde mai puçinu i-ai asteptá: in corpulu professoriloru romani dela Sucéva, cari se gatescu de presentu a formá alta societate, cum dicu ei, cu scopuri mai salutarie si mai practice pentru referintiele romanimei din Bucovin'a.

In adeveru suntemu prea bucurosi se vedemu societatea loru infiintiata càtu de curendu, fiindu-cá credemu, cà dissidentii dela societatea din Cernauti se voru uni, cá se continue a sierbí causei sante a nationalitatii romane.

In frementare nespusa se afla si reuniunea academiciloru romani dela universitatea c. r. din Cernauti, numita „Junimea“ si formata dupa apunerea „Arborosei“. Numerulu totale alu membriloru ei e 23; in pumnulu acestu de omeni insa e mare rivalitate si frecatura; limb'a e marulu discordiei. Unii petrecu in marea eróre, cà credu, cum-cà datori'a de a cultivá limb'a si literatur'a romana ar fi numai a acelora ce se decidu a fi ómeni de litere in intielesulu strinsu alu cuventului. Acestia sunt aspru combatuti de cei ce sustinu, cà limb'a traiesce si se desvólta prin intrevenirea tuturoru celora ce o vorbescu, chiaru si a acelora ce nu sciu carte. Mai alesu academicii trebuie se scie, ce tesauru stà ascunsu in graiulu poporului, precum si cà philologii si limbistii moderni, nu numai romani, ci si multi straini, germani, slavi, francesi, italiani se ocupa cu nepregetu si diligentia de studiulu limbei nóstre, desgropandu'i tesaurele necunoscute pàna acuma nici chiaru romaniloru. Nu e destulu cá romanii càti aspira la cultura inalta si pretinde a fi ómeni cultivati, numai se o scia vorbi, ci ei sunt datori originei, onórei si demnitatiei loru personale, se invetie a o si scrie corectu, a o propagá si a fi chiaru missionari ai limbei in acele familii, unde limb'a romana e parasita si inlocuita cu cea nemtiésca, polóna séu si cu cea ruténa.

Pe langa acésta diversitate de pareri mai esista in reuniunea susu numita inca si certe financiale, cari intr'unu timpu se inasprisera pàna intr'atàtu, cà erá se se decretedie dissolvarea ei.

In amintirea descalecarii lui Dragosiu in partile acestea si a urdirii unei biserici de lemnu in satulu Volovetiu, societatei scolarie infiintiate in a. 1877 in comun'a aceea, i s'a datu numele „Dragosiu“. Scopulu ei este: „a sprijiní baiati diligenti, insa sermani intru inaintarea in invetiamentulu elementariu, prin oferire: a) de carti trebuintióse scolastice si alte mijlóce de invetiamentu; b) de unele vestminte necessarie si c) de unele ajutorintie banesci cá stipendie anuale.“ Acestu scopu se ajunge prin unu fondu, care se compune: „a) din colectiuni bine-voitórie facute in cerculu amiciloru scólei respective; b) din contribuiri periodice ale membriloru acestei societati; c) din legate si donatiuni; d) din adaosulu unoru percente dela capitalulu inprumutatu si e) din veniturile intreprinderiloru aranjate in folosulu societatii“.

Onórea infiintiarii societatii acesteia se cuvine paróchului localu, parintelui Tarangulu. Noi ne bucuramu inpreuna cu santi'a sa, vediendu, cà intreprinderea i prosperédia bine. Mai alesu ni pare bine, cà satenii, la timpu de nevoia gasescu intr'insa unu institutu, unde, cu percente fórte mice, inprumuta bani, in càtu nu sunt constrinsi a alergá la jidovi cametari, au a-si vinde productele fóra timpu si fóra pretiu. Asemene institutu n'ar fi óre bine se se urdiésca in totu satulu?

In fine mai avemu una reuniune nationala in Gur'a-Humorului sub conducerea parochului Cobilainschi si anume una societate de inprumutu cu amanetu (zalogu). De amu si auditu, cà si cu acésta s'a paralisatu multu camatari'a jidovésca, totu nu scimu cum progressédia, negasindu nece intr'una publicatiune romana bilantiulu ei.

In genere ar fi de mare interessu si de orientare, daca s'ar compune statistic'a tuturoru societatiloru, ce le posiedu romanii in totu loculu, inpreuna cu folósele loru coprinse in cifre.

---

*) Ne interessamu de starea confratiloru nostrii din Bucovin'a cu atàtu mai multu, cu càtu sunt mai rari scirile venite din acea provincia; asia chiaru si din acésta causa dàmu si acestei corespondentie pline de espectoratiuni dorerése, loculu antaiu in colónele diariului nostru. Red.

Revista politica.

Sibiiu, 6 Ianuariu st. n. 1880.

Tóte popórale christiane, care au adoptatu calendariulu julianu si intre acestea se numera si natiunea romana, serbédia astadi diu'a nascerii Mantuitoriului nostru Isusu Christosu fiiulu lui D-dieu ce s'au facutu omu, pentru cá apoi, asemenea míticului Prometeus alu anticeloru popóra politeiste, se reaprindia in ânimile ómeniloru foculu sacru alu credintiei care se eclipsase; se reinviedie amorulu idealu, care se innabusise si innecase in namolulu unei coruptiuni rafinate si in fine, se inpreune ceriulu cu pamentulu intindiendu dela unulu pàna la celalaltu nemarginitulu si stralucitoriulu arcu alu sperantiei reintineritóre, alu acelei sperantie, pe ale carei aripi, crestinulu se inaltia pàna la Creatoriulu seu in regiunile nemarginite si nestrabatute ale inmortalitatii spirituale.

Credinti'a este bas'a religiunei si a civilisatiunei omenimei, fàra care ea nu s'ar deosebi intru nimicu de celelalte fiintie necuventatóre.

Amorulu este bas'a familiei si prin urmare a organisatiunei sociale, care tinde a progressá si a se perfectioná din punctu de vedere alu humanitatii si alu tolérantiei.

Speranti'a in fine, este motorulu si totudeodata balanti'a, care prin forti'a sa magica restabilesce echilibrulu intre cele doue d'antaiu.

A nu avea nici o credintia, insemnédia a se degradá la bestialitate si a isi renegá trecutulu.

A nu iubi nimicu, insemnédia a se retrage in labirintulu obscuru si rece alu egoismului si a renuntiá la presentu.

A nu avea nici o sperantia, insemnédia a isi nimici trecutulu, a isi blastemá presentulu si a isi sdrobi viitoriulu, pentru cá asia se se arunce in ghiarele inveninate ale pessimismului alienatoriu si alu desperatiunei nihiliste.

Aplicandu cele premisse asupra nóstra cá natiune istorica si cá individualitate politica, apoi de si avemu multe, fórte multe si legitime cause de a nu fi multiumiti nici cu starea nóstra propria si nici cu aceea a celorulalte natiuni de aceeasi sórte cu a nóstra, totusi, gratia Provedintiei, inca n'am ajunsu si suntemu inca departe de a ne fi perdutu credinti'a, de a nu mai fi in stare se iubimu si de a fi desperatu. Oh, nu! pentru-cà de si ne aflamu inca intr'o stare anormala de transitiune si concentrare morala si materiala, ne simtimu inca destulu de tari a resistá furtuneloru si a ne apará de pericole. Numai acelu poporu este perdutu, care a incetatu de a se luptá si a se apará. Vorb'a mutului nu o aude niminea.

Urmandu deci esemplulu Mantuitoriului, a carui nascere o serbamu astadi, si avendu inaintea ochiloru nostrii pe primii martiri ai religiunei crestine, se nu incetamu nici unu momentu a ne apará credinti'a, amorulu si speranti'a nóstra, care traduse in realitatea practica, se esprima prin: patria, natiune si libertate.

Acésta trinitate este stindardulu in giurulu caruia trebue se ne concentramu, pentru care trebue se ne luptamu, pe care trebue se ilu aparamu, déca voimu se ilu vedemu triumfatoriu.

Inpartasindu aceste idei si convingeri cu onor. nostrii cetitori le dicemu: „Serbatori fericite si vesele!“

* * *

Trecèndu dela aceste reflecsiuni de ocasiune pe terenulu fapteloru politice intemplate in dilele din urma, vomu avea a inregistrá, cà cu ocasiunea receptiunei de anulu nou d. ministru-presiedinte C. Tisza asistatu de colegii sei de consiliu, d-ni ministrii Trefort, Kemény si Péchy, a fostu temâiatu si adoratu din partea deputatiloru ministeriali prin graiulu comitelui Csáky, acarui vorbire a culminatu in rogarea prea umilita, cá potterniculu protectoru alu loru se le conserve si pe viitoriu aceeasi buna-vointia si incredere cá si pàna acuma, promitiendu'i din parte-le o supunere neconditionata asia, precum se cuvine si se astépta dela o maioritate gubernamen-

tala care nu are si nu cunósce alta vointia, decatu aceea a siefului ei.

D-lu ministru - presiedinte le multiami in termini alesi pentru devotamentulu manifestatu, le promisse intr'unu tonu modestu ce 'i este particularu si ilu caracterisésa pe actualulu presiedinte alu consiliului de ministrii din Ungari'a, cà protectiunea sa va depinde dela gradulu in care partid'a isi va sci inplini datorinti'a sa si in fine apelandu la increderea reciproca, dete o lovitura costisia opositiunei, care arunca cu tina in altii, fàra se bage de sama cà in acelasiu tempu se manjesce si pe sine insasi.

In acelasiu tempu partid'a opositiunei intrunite s'au presentatu la vice-presiedintele ei bar. B. Banhydy, unde érasi s'au schimbatu felicitarile indatinate si s'au pronuntiatu cuventari de incuragiare, de perseverantia si solidaritate in lupt'a angajata contra cabinetului actualu. Lupt'a deci si scandalurile parlamentare din diet'a Ungariei nu voru lipsi a se continuá si in anulu viitoriu, cu aceeasi infocare si gratiositate cá si in anulu espiratu.

Scirile colportate pàna acuma despre reviremental pe care gubernulu russescu avea se ilu faca in personalulu representantiloru sei diplomatici din strainetate, au primitu confirmarea loru definitiva prin urmatórele schimbari dejá decretate si adeca: postulu lui Siuwalof la Londr'a ilu va ocupá Lobanof, la Vien'a va veni Oubril, la Berlin va merge Saburow, la Constantinopolu Nowicof si la Aten'a Nelidof.

Principele Hohenlohe ambassadorulu prusso-germanu la Paris a esprimatu noului cabinetu francesu simpathiele si increderea eremitului dela Varzin.

Ambassadorulu englesu sir H. Layard dà la Constantinopole representatiuni de inalta diplomatia in manier'a lui Mentcicof, numai nu cu acelasiu efectu.

Rinulu, Mainulu si alte riuri ale Germaniei de vestu au debordatu si au causatu pagube insemnate. Inundatiunile paru cà voiescu a se generalisá preste tóta Europ'a. D'abea trece un'a si eata cà si vine alt'a, cá si candu n'ar fi de ajunsu calamitatile sociale ce apésa asia de greu asupra sermaneloru popóra de atati amari de ani. Noulu anu 1880 nu se recomanda nici decum in modu favorabilu, prin cele ce au adusu in prim'a sa septamana. Fi-va óre mai fericitu in cele urmatóre? Vomu vedea.

Russi'a.

Persecutiunea evreiloru.

Cu nimicu nu se ilustra mai multu neaudit'a asuprire si nedreptate facuta Romaniei de càtra congressulu dela Berlin, decàtu prin tractarea de care au evreii parte in Russi'a pàna in dio'a de astadi. Ce e dreptu, in càteva provincii si mai virtosu in Poloni'a russésca sunt fórte multi evrei, bunaóra cá si in Galiti'a austriaca, pentru-cà toti jidovii càti au potutu scapá in secol. alu 15-lea si 16-lea de furi'a teutonica, de focu si omoruri in masse preste totu coprinsulu Germaniei, au fugitu cu sutele de mii in Poloni'a si de acolo mai departe in Russi'a; dara candu congressulu si-a pusu pitiorulu in pragu, cá se indigenedie pe toti jidovii din Romani'a, elu n'a intrebatu nici càti sunt, nici daca sunt sau nu, nascuti in acelu statu, ci s'a tînutu numai de unu principiu. Prea bine; dara cum se intempla cà acelu principiu nu se aplica la tóte staturile, prin urmare si la Russi'a? Dn. Waddington ne-ar pótea respunde aci, mai alesu acuma, dupace a cadiutu din ministeriu.

Diariele din St. Petersburg in frunte cu celu oficiale publicà dilele trecute trei dispositiuni, una mai aspra decàtu alta, contra evreiloru din acelu imperiu si anume 1) Unu ucasu (decretu) imperatescu intemeiatu pe unu conclusu alu marelui senatu, prin care se decide, cá toti jidovii locuitori in tiér'a Cazaciloru dela riulu Don (Duna, Dina, Diuna) in terminu de doui ani se fia obligati a'si vinde tóte averile inmobili ce voru fi avendu (mai multu numai pe la orasie) si a se stramutá cu totulu din acea tiéra ori incàtrau voru vedea cu ochii, cà-ci acolo nu'i mai sufere nici cazacii nici gubernulu, dupace nu numai au saracitu cu totulu pe locuitori, dara au coruptu si generatiunea loru prin beti'a de rachiu otravitu, in càtu dintre cazaci nu mai esu ómeni asia virtosi si bellicosi cá mai inainte.

A dou'a mesura aspra este luata contra jidoviloru din Bassarabi'a, unde s'au datu porunci, cá toti jidovii locuitori pe la satele si orasiele marginasie spre Moldov'a si Bucovin'a se fia departati de acolo intocma conformu instructiuniloru date in acésta causa pe la anii 1835 si 1842 adeca pre candu gonisera pe jidovi din Bassarabi'a in Moldov'a si Michailu Sturdza cu boierii sei ii primi cu miile. Asia gubernulu Russiei gonesce érasi pe jidovi spre Romani'a. Acuma se esplica si mai bine, de ce autoritatile russesci cu ocasiunea retragerei trupeloru din Bulgari'a si Romani'a pre càti jidovi russesci remasera in urm'a trupeloru, nu'i mai suferira se tréca pe teritoriulu imperiului, ci ii oprira la fruntarie. Caus'a pentru care jidovii sunt departati dela fruntarie, se arata in ucase a fi prevaricatiunile de vami, cà-ci in adeveru, jidovii trecu de cei mai mari prevaricanti in Russi'a, cá si cei din Galiti'a si din Ungari'a superióre. Nu e indoiéla, cà tóte acestea inpregiurari sunt cunoscute prea bine in Bucuresci.

A trei'a lovitura data jidovimei in Russi'a este generale. In poterea unoru ucase mai vechi, evreii literati, precum medici s. a., apoi professionstii (messeriasii) erá suferiti a locui in capitale si in celelalte comune mari urbane, inse fàra a se bucurá de drepturi politice. Intr'aceea pe langa numitele doue classe de jidovi s'au mai stracuratu si altii mai multi in provinciele interiori ale Russiei, din cele 12 in care le este permisu a locuí. Inainte cu vreo 10 ani se dedesera porunci aspre, cá din St. Petersburg, Moscva si din alte cetati si orasie mai mari se fia departati toti evreii negutiatori, liferanti si speculantii dela burse, aratandu-se si causele pentru care se iau acelea mesuri hostile asupra loru. Aceleasi mesuri se inprospetara in lun'a trecuta cu rigóre atàtu mai cumplita, cu catu s'au adeveritu totuodata, cà in societatea Nihilistiloru se afla multime de jidovi, in càtu gubernulu din St. Petersburg a inceputu a crede, cà cei mai ageri nihilisti sunt tocma jidovii, dintre carii au mai spendiuratu deunadi pe unulu la Odess'a alaturea cu doui crestini. (Dupa Neues Pester Journal din 29 Dec. Nr. 357).

— Nihilistii russi nu depunu armele. Dupa diariulu „Voltaire“, imperatulu Alexandru ar fi gasitu in camer'a sa de culcatu, scrisórea amenintatóre ce urméza:

Lui Alesandru II, Imperatulu tuturoru Russieloru.

Maiestate! Pentru a cincea óra sórtea te scapà de loviturile justitiei, la care te condamnase cinci sentintie dictate de legea umana, lege pe care nu voiesci se o recunosci. Ne cunosci poterea si vointi'a nóstra, baga de séma se nu se dea si a siésea hotarire!

Vrei se fii unu mare monarchu? Vrei cá tóte popórale Russiei se te aclame si se te recunósca cá pe parintele loru? Vrei cá acei care te lovescu astadi din judecatori se devina apostoli? Ei bine, din tiranu f-te omu si dà ómeniloru ceea ce este alu loru dupa legea naturei: „libertatea.“

Nu persón'a ta o combatemu, ci principiulu.

Atàtu pe càtu acésta ideia va fi firulu conducêtoru alu acteloru tale, judecat'a nóstra va fi totudeauna aceeasi. Scapatu asta-di, vei peri mane.

Nici mórtea, nici persecutiunea nu voru opri bratiele nóstre. Tu ai forti'a brutale: cu noi e forti'a morale. Amu juratu a invinge si vomu repurtá victori'a.

Primii apostoli ai crestinismului perira pe rugu; supliciele loru causara ruin'a Romei.

Baga de séma si gandesce-te!

Comitetulu gubernatoru.

(„Binele publicu“.)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Oradea, in Decembre 1879.

Precum veti fi aflatu din „Famili'a“, carea de candu parintele redactorului se facù canonicu, aduce mai desu sciri din dieces'a gr.-cath. a Oradei mare, prea santi'a sa episcopulu Pavelu a inpartitu consistoriulu in mai multe senate particulari, si a reorganisatu esactoratulu diecesanu, denumindu la acesta si membrii preoti afara de gremiu, anume din fia-care protopopiatu càte unulu. Din funte secura sciu, cà esactoratulu si-a inceputu dejá lucrarea cu revisiunea ratiocinieloru fundationali. La acésta revisiune fù chiamatu si directorulu gimnasiului dela Beiusiu cá membru denumitu mai tardiu la esactoratu. Asia dara este sperantia, cà celu puçinu cei mai de aprópe interessati voru poté se fia informati esactu despre starea fundatiuniloru diecesane. Dorinti'a manifestata asia de multe-ori, cá se se faca lumina asupra statului fundatiuniloru diecesane, este aprópe de inplinire, macaru-cà si in tempulu din urma preotulu Sylviu Rezeiu s'a superatu amaru pentru esprimarea nevinovata a acelei dorintie. Clerulu diecesanu póte se primésca cu incredere dispositiunile archiereului in càtu pentru venitoriu. Cu privire la trecutu inse astépta se se faca lumina cu atàtu mai virtosu, cà cu ocasiunea adunarei comissiunei esactorali fói'a magiara „Bihar“ din Oradea in Nr. 288 14 Decembre a. c. scrie urmatóriele: „Cauta se inregistràmu una fapta démna de recunoscintia a episcopului gr.-catholicu Michailu Pavelu. Inca si averea fundationale a diecesei gr.-catholice a fostu in tempurile din urma in disordine maricica (meglehetós rendetlenségben volt), in càtu ratiunile nu erau portate dupa vreo sistema, si asia, originea diferiteloru fundatiuni inca éra in intunerecu. Episcopulu Pavelu acum a conchiamatu una comissiune din diferiti protopopi ai diecesei, cari se ocupa cu totu zelulu de regularea computului fundatiuniloru. Acésta fapta in prim'a linia va fi spre folosulu orfaniloru si veduveloru diecesani (de preoti), a caroru pensiune anuale dupa acésta probabilu se va poté mari“.*)

Pentru redactiunea „Observatoriului“ éca si testulu magiaru, care ne amu adoperatu alu traduce din cuventu in cuventu, chiaru cu pericolu de a fi traductiunea obscura in càtva: „Pavel Mihály g. k. püspöknek egy elismerésre méltó tettét kell registrálnunk. A g. k. egyházmegye alapitványi vagyona **is** a legutobbi idökben meglehetös rendetlenségben volt, a mennyiben számadásai egybeállitva, rendszerezve nem voltak 's igy a külömbözö alapitványok eredete is homályban volt! Pavel püspök most az egyház megye külömbözö espereseiböl egy bizottságot hivott egybe, mely most az alapitványi számadások buzgó rendbeszedésével foglalkozik. Ezen tett elsö sorban az egyházmegyei árvák és özvegyeknek fog hasznára válni, kiknek évjáradékai ennek folytán valoszinüleg emelhetök lesznek. — Celu ce intielege, ce va se dica „inca si“ (in magiara, is) are destula ocasiune a conchide si la altele pentru trecutu, numai se grigésca a nu isi spune opiniunea, pentru-cà póte se dea de vr'unu Rezeiu superatu, carele „quasi ex mandato“ isi va luá cutezarea se timbreze de calumnia, denigrare, detragere si mai sciu eu ce, si celu mai curatu adeveru; cà-ci remane adeveratu: „Die Wahrheit wird meist nur platonisch geliebt, zeigt sie sich einmal nackt, so heisst es gleich: wie unanständig! Damit nun die Wahrheit durch ihre Nacktheit kein Aergerniss gebe, hat man sie bald in ein Kloster, bald zur Strafe in ein Zuchthaus oder gar ins Narrenhaus gesperrt. Dem Einzelnen wie der Welt gegenüber muss, wer gehört werden will, nur lobend und preisend auftreten, und das undankbarste Geschäft bleibt es immer: seine Meinung unumwunden auszusprechen. Das darf uns aber nicht beirren.“ (Du Mont: Der Fortschritt.)

Sciri diverse.

(Diu'a nascerii A. S. R. Dómnei.) Cetimu in „Romanulu“ din 20 Decembre st. v. urmatórele: „Luni, fiindu diu'a nascerii A. S. R. Dómna, d-nii ministri au presentatu in corpore A. S. R. felicitarile loru si ale natiunii intregi prin discursulu urmatoru:

Maria Ta,

Suntemu fericiti a veni in acésta di de serbatóre a depune la piciórele Tronului in numele gubernului si alu natiunii, omagiele nóstre cele mai calduróse.

Pe candu Domnitorulu ducea armat'a romana pe campulu de gloria, restabilindu si intarindu pentru totudeauna independinti'a Romaniei si incredintiandu Europ'a cà eroismulu strabunu viéza in ânimele si in sufletulu generatiunii presente, Maria Ta Regala, in fruntea femeiloru romane, a doveditu cà devotamentulu acestora stà totu atàtu de susu, cá si bravur'a barbatiloru, fiiloru si fratiloru loru.

In timpuri grele si pline de cumpena ati pusu nu numai unu zelu si o neadormire admirabila, ci tóta si intréga ânima vóstra intru a aliná durerile resbelului. Ati mersu atàtu de departe, in càtu v'ati espusu chiaru sanetatea. A-Totu-Poterniculu Dumnedieu a ascultatu rugile si bine-cuventarile intregei natiuni si ati revenitu in midiloculu nostru, astu-felu cum o dorimu cu totii, insanetosiata si intarita.

Alte lupte incepu, nu mai puçinu grele, de si pe terenulu pacii.

Avemu credintia in Maria Ta, cà si aci vei fi capulu tuturora; cà-ci este missiune frumósa aceea, de a reorganisá societatea romana prin femeia, pentru cá se potemu ocupá intru tóte unu locu demnu de positiunea ce amu dobanditu, gratia eroismului si prudentiei ilustrului conducêtoru alu natiunii.

---

*) Se vede cà fói'a magiara din Oradea are cunoscintia despre unu modestu recursu alu càtoru-va veduve preotese, care au cerutu cu totu adinsulu ameliorarea pensiuniloru. Déca press'a romanésca memorá acelu recursu, si multe alte interpelari in caus'a veduveloru si orfaniloru de preoti, potea se fia parata la vre'unu respunsu cá celu faimosu alu lui Rezeiu — si spionagiulu se intindea preste tóta dieces'a oradana, cá se afle pre scriitori, adeca totu stà: „veritas odium perit.“

Fii sicura, Maria Ta, cà silintiele ce veti pune voru fi incoronate cu succesu, cà-ci femeile romane voru dovedi cà possedu acele calitati, prin care femei'a capeta o influinti'a atàtu de poternica asupra civilisatiunii moderne, si cà ele te voru urmá si pe acestu terenu bine-cuventandu-te.

Primiti, Mari'a Ta, urarile si felicitarile nóstre.

Se traiesci Maria Ta!

Se traiésca Maria Sa Domnitorulu!"

— (Consulu romanu in Turin.) Ilustrulu filo-romanu d. D Giovenale Vegezzi-Ruscalla a fostu numitu consulu alu Romaniei la Turin. Alegerea dice „Romanulu", este din cele mai nimerite. Domnulu Ruscalla este unu vechiu si neobositu luptatoru pentru a face Romani'a cunoscuta Italianiloru.

— (Balulu studentiloru) dela gimnasiulu superioru si dela scól'a reala superiora ab. c. din Sibiiu va avea locu in 30 Januariu a. c. in sal'a dela hotelulu „Imperatulu románu".

Logele cele mari se voru distribui cu 5 fl., éra cele mici cu 3 fl. 50 cr. v. a.

Intrarea este permissa numai celoru invitati.

— (Pentru inundatii din Transilvani'a.) Serat'a literara data de societatea universitara „Unirea" in favórea inundatiloru din Transilvani'a a avutu locu, precum se anuntiase in sér'a de 21 Dec. st. v. Tóte s'au petrecutu dupa programa si amu vediutu cu placere dice „Romanulu", cà tinerii studenti promitu pentru viitoru, déca voru starui in studie. Resultatulu banescu e de 180 fr. Chieltuielele au fostu luate de societate asupra sa.

Felicitamu si multiamimu si noi membriloru societatii Unirea pentru sentimentele inalte si nationale de care sunt condusi.

Sum'a totala adunata prin colect'a „Romanului" se urcá pàna in diu'a de 21 Decembre st. v. la 478 lei 40 bani.

— (Unele diarie din capitala) afirma cà venitulu representatiunii date de d. Ionescu la teatrulu Daci'a in folosulu innundatiloru din Transilvani'a ar fi de 1005 lei si cà acésta suma s'ar fi si tramisu la destinatiune. Sunt reu informate acele diarie. D. Ionescu n'a potutu ìnca tramite la destinatiune produsulu acelei representatiuni, de óre-ce mai are a incassá càtiva bani dela persóne, care au luatu bilete spre vendiare. Dupa ce va incassá si acea remasitia, venitulu curatu alu representatiunii va fi de 1012 lei, suma pe care d. Ionescu se va grabi atunci a ne-o inmaná noue spre a o tramite la destinatiune dinpreuna cu sumele ce mai avemu si ce mai speramu se stringemu. („Romanulu")

— (In favorulu inundatiloru din Transilvani'a si partile Ungariei pàna la Tiss'a.) Junimea romana din Budapest'a va arangia unu balu in 21 (douedieci si una) Februariu in Grand-Hotel-Hungaria. Venitulu curatu alu acestei intreprinderi umanitarie si nationali se va intrebuintiá pentru scopulu susu numitu, si pentru ajutorarea societatii Petru Maioru. Cei mai distinsi barbati si dame si-au oferitu concursulu pentru assigurarea acestei intreprinderi. Biletele de invitare si listele pentru oferte se voru espedá in dilele aceste.

Buda-Pest'a, 2 Januariu 1880.

In numele Comitetului arangiatoriu:

C. Radulescu m. p. Joanu Dragosiu m. p.

— (Neobositulu professoru romanu d. Apostolu Margaritu) din Vlaho-Clisur'a (Macedonia), care a fostu victim'a unui atentatu criminalu, n'a muritu precum se respandise scirea, ci se aflà pe cale de a se vindecá de gravele rane ce primisse.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

(Urmare.)

Capitolulu IV.

Despre comitiile románe.

Noi n'avemu nici unu monumentu autenticu din cele d'antaiu timpuri ale Romei. Este chiaru prea probabilu, cà cea mai mare parte a lucruriloru ce ni se spunu sunt fabule[1]), si preste totu partea cea mai instructiva din analele popóraloru, care este istori'a stabilirei loru, este aceea ce ne lipsesce mai de multeori. Esperienti'a de tóte dilele ne arata causele din cari se nascu revolutiunile imperieloru: dara pentru cà nu se mai formésa popóra, noi nu avemu mai nici de cum alte mijlóce, decàtu conjuncture pentru de a ne esplicá cum s'au formatu.

Datinele pe care le afla cineva introduse, probésa celu puçinu, cà au avutu o origine. Din traditiunile care se referescu la acele origini, acelea trebue se tréca de cele mai sigure, care sunt spriginite de cele mai mari autoritati si de ratiunile cele mai poternice. Acésta macsima m'am incercatu a o urmá, cercetandu cum au esercitatu poterea sa suprema celu mai liberu si mai poternicu poporu de pe pamentu.

Dupa fundarea Romei, republic'a nascénda, adeca armat'a fundatorelui compusa din Albani, Sabini si straini, au fostu inpartita in trei classe, care dupa acestu numeru au primitu numirea de tribus. Fia-care din aceste tribus au fostu subinpartita in diece curii si fiacare curia in decurii, in fruntea carora se pusera siefi numiti curioni si decurioni.

Preste acésta din fiacare tribus se mai alegeau o suta de calareti séu cavaleri, numiti centurie, din care se póte vedea cà acésta inpartire puçinu necessaria pentru unu castelu — burgu — mu era decàtu curatu militare. Dara se pare, cà unu instinctu de grandóre au dictatu micei cetati Rom'a se isi dea nisce institutiuni convenabile capitalei lumei intregi.

Din acésta prima inpartire urmà fórte curendu unu inconvenientu, acela cà tribulu Albaniloru — Ramnenses — si acela alu Sabiniloru — Tatienes — remaneau totu in aceeasi stare, in tempu ce tribulu strainiloru — Luceres — crescea neincetatu prin concursulu strainiloru si nu trecù multu cá elu se fia mai mare cá celelalte doue. Remediu pe care l'au intrebuintiatu Servius pentru acésta disproportiune abusiva si periculósa au fostu de a schimbá inpartirea, desfiintiandu aceea dupa rasse si substituandu una alta, dupa regiunile cetatii in care se aflá fia-care tribu. In locu de trei triburi elu fàcù patru, cari primira fia-care numele colinei pe care locuiá. Astfeliu remediandu inegalitatea presenta, iau prevenitu si pentru viitoru, si pentru cá acésta inpartire se nu fia numai de regiune, ci si de ómeni, elu au interdisu locuitoriloru unui cuartiru de a trece in altulu, ceea ce inpiedicà amestecarea rasseloru.

Asemenea au indouitu elu cele trei centurii de mai 'nainte de calareti si adaose inca langa acestea alte 12 noue, dara subt acelasiu nume, mijlocu simplu si judiciosu prin care elu ajunse a deosebi corpulu cavaleriloru de acela alu poporului, fàra a ilu face pe acesta se fia nemultiumitu.

Pre langa aceste patru triburi urbane, Servius mai adaose inca alte 15, numite rustice, fiindu cà erau compuse din locuitori dela tiéra, inpartiti in totu atàtea cantóne — districte. Dupa aceea se mai facura inca totu atàtea noue si astfeliu in fine poporulu románu se aflá inpartitu in 35 triburi, alu caroru numeru remase neschimbatu pàna la finele republicei.

Din acésta distinctiune in triburi cetatienesci si triburi tieranesci resulta unu efectu demnu de a fi observatu, pentru cà nu esista altu esemplu de asemenea, caruia Rom'a i datorea conservarea moraviluroru sale si marirea imperiului seu. S'ar potea crede, cà triburile urbane preste curendu isi voru fi arogatu poterea si onorile si nu voru fi intardiatu de a umili pe triburile rustice. Dara s'au intemplatu tocmai din contra. Este cunoscuta placerea primiloru Romani pentru viati'a campenésca. Acésta placere le o inspirase acelu legislatore intieleptu, care inpreunà cu libertatea agricultur'a si esercitiele militare, si exilà, pentru cá se dicemu asia, artele, professiunile, intrigile, lucsulu si sclavi'a in cetate.

Astfeliu totu ce avea Rom'a mai ilustru traiá la tiéra si cultivandu pamentulu se dedara a nu cautá decàtu acolo pe sustienatorii republicei. Acésta classa, fiindu aceea a celoru mai demni patriciani, erá onorata de tóta lumea. Viati'a simpla si laboriósa a tieraniloru erá preferata viatiei de trandavie si moliciune a burgesiloru din Rom'a, si acela care in cetate nu ar fi fostu altu, decàtu unu proletariu nefericitu, lucrandu la tiéra ajungea unu cetatiénu respectatu. „Nu au fostu fàra temeiu, dice Varro, cà marinimosii nostri stramosi au infiintiatu la tiéra pepinier'a aceloru ómenii robusti si bravi, cari i aparau in tempu de pace." Pliniu dice curatu, cà triburile rustice erau onorate, pentru ómenii din cari erau compuse, astfeliu cà pe cei misiei spre rusinea si pedéps'a loru 'i mutau in triburile cetatienesci. Candu sabinulu Appius Claudius veni la Rom'a pentru de a se asiediá acolo, au fostu incarcatu cu onori si inscrisu intr'unu tribu rusticu, care apoi in urma primi numele seu de familia. In fine libertinii — sclavii emancipati — intrau toti in triburile urbane, niciodata in cele rurale si in tóta durat'a republicei nu se afla unu singuru esemplu, cá vreunu libertinu se fi pervenitu la vreo magistratura, chiaru si déca devenise cetatiénu.

Acésta macsima erá escelenta, dara ea au fostu atàtu de multu esagerata, in càtu in fine resultà o schimbare si chiaru unu abusu.

Mai antaiu, censorii, cari de multu isi arogasera dreptulu de a transferá in modu arbitrariu pe cetatieni dintr'unu tribu in celalaltu, permiteau la cei mai multi de a se inscrie in acelu tribu in care i va placea, o permissiune acésta, care fàra indoiala nu erá buna de nimicu si despoiá censur'a de unulu din cele mai poternice resorturi ale sale. Preste acésta, cei mari si cei avuti se inscriau toti in triburile rustice si libertinii ajunsi cetatieni remaneau cu plebea in cetate si astfeliu in tribu preste totu nu mai avea nici locu nici teritoriu, ci totulu erá amestecatu, in càtu nu se mai potea cunósce membrii fiacarui tribu, decàtu numai dupa registre. Astfeliu notiunea tribului trecù din realulu in personalulu, séu mai bine disu, ajunse a fi o chimera.

Se intemplá chiaru, cá triburile urbane, fiindu mai aprópe, se fia adesea cele mai tari in comitii si vindeau Statulu aceluia, care nu se rusiná se castige voturile acelei canaile din care erau compuse.

Cu privintia la centurii, institutorele facuse 10 in fia-care tribu si asia intregu poporulu románu pe atunci inchisu in zidurile cetatii, erá compusu din 30 curii, avendu fia-care din ele templele, dieii, functionarii, preotii sei si serbatorile sale numite compitalia, semanandu cu paganalia, care in urma erau serbate de triburile rustice.

La nou'a inpartire alui Servius, numerulu de 30 nepotenduse reparti in modu egale pe acele 4 triburi si elu ne vrendu se le atinga, curiele independente de triburi ajunsera a fi o noua divisiune a locuitoriloru din Rom'a. La triburile rustice si la poporulu din care erau compuse, curiile fura delaturate, pentru cà triburile ajunsesera a fi o institutiune curatu civila, éra pentru scóterea trupeloru se introduse o alta institutiune si astfeliu inpartirea militara alui Romulus erá de prisosu. De si fia-care cetatiénu erá inscrisu intr'unu tribu, totusi se intemplá adesea cá multi se nu fia inscrisi in nici-o curia.

Servius mai facù inca si o a patr'a inpartire, care nu se aflá in nici unu feliu de raportu cu cele doue precedente, care inse prin efectele sale ajunse a fi cea mai inportanta din tóte. Elu inparti intregu poporulu románu in 6 classe, pe care elu nu le deosebi nici dupa domiciliu, nici dupa rasse, ci dupa avere, asia cà classele prime se compuneau din cei avuti, éra cele din urma din cei saraci, éra cele de midiulocu din aceia cari se bucurau de o stare mediocra. Aceste 6 classe erau subdivisate in 193 de corpuri, numite centurii, si aceste corpuri erau astfeliu distribuite, in càtu class'a prima coprindea preste jumetate, éra class'a din urma avea numai o centuria. Asia se intemplà cá cea mai puçinu numerósa classa se aiba cele mai multe centurii, éra cea din urma classa se nu fia considerata decàtu numai cá o subdivisiune, de si ea singura coprindea in sine mai multu cá jumetate a locuitoriloru din Rom'a.

Pentru cá poporulu se nu petrundia prea curendu consecintiele acestei institutiuni din urma, Serviu se incercà a i dá unu aeru militaru; elu insira in class'a a doua, doue centurii de constructori de masine bellice. In fiacare classa, cu esceptiune de cea din urma, desparti elu pe cei tineri — juniores — si pe cei betrani — seniores, — adeca pe aceia cari erau obligati a purtá armele si pe aceia pe cari legea 'i dispensá din caus'a betranetieloru ce avéu, o distinctiune acésta, care mai multu cá cea dupa avere, facea necessaria o repetire désa a censului séu a recensementului. In fine elu decise, cá adunarile se se tiena pe campulu lui Marte si cá toti aceia, cari se aflau in etatea de a servi, se vina acolo cu armele loru.

Ratiunea pentru care nu facù elu aceeasi inpartire de tineri si betrani si la classele din urma, au fostu cá se nu acordese plebei, din care erau compuse, onórea de a purtá armele pentru patria. Trebuiá cá cineva se isi aiba caminulu seu, pentru de a obtienea dreptulu de a se apará, si din acele trupe nenumerate de cersitori, cari brilésa astadi in armatele regiloru, nu esista póte nici unulu care nu ar fi fostu huiduitu cu despretiu din o cohorta romána, candu soldatii erau aparatorii libertatii.

In class'a din urma se mai facea deosebire intre proletarii si intre asia numitii capite

[1]) Numele Romei, ce se pretinde cà vine dela Romulus este grecescu ῥώμη si insemnésa fortia, éra numele de Numa este érasi grecescu νόμη si insemnésa lege. Este óre probabilu cà cei doui regi d'antaiu ale acestei cetati se fi purtatu nume atàtu de semnificative pentru aceea ce au facutu in viati'a loru?

Not'a lui J. J. Rousseau.

censi. Cei d'antaiu cari totu mai aveau ceva avere, dá càteodata Statului celu puçinu cetatieni si chiaru soldati in casu de trebuintia. Cei cari nu aveau nemica si se numerau de pe capete, erau desconsiderati cu totulu si Marius au fostu celu d'antaiu care nu au pregetatu de a 'i inrolá.

Fàra de a decide la loculu acesta, déca acésta a trei'a inpartire au fostu in sine buna séu rea, credu totusi a potea afirmá, cà numai simplele moravuri ale primiloru Romàni, desinteresarea loru, placerea loru pentru agricultura, despretiulu loru pentru comerciu si castigu, au fostu in stare se o faca practicabila. Care este poporulu modernu, la care cupiditatea devoranta, spiritulu de turburari, intrigele, schimbarea perpetua a locuriloru si a bogatiei, aru fi garantatu o durata chiaru numai de 20 ani pentru o astfeliu de institutiune, fàra cá Statulu se nu se fi ruinatu? Nu trebue inse uitatu, cà moravurile si censur'a, cu multu mai tari, decàtu acea institutiune, coregea viciurile in Rom'a si cà bogatulu cutare se vedea avisatu in class'a seraciloru, pentru cà prea se resfatiase in bogati'a sa.

Din tóte acestea isi póte cineva esplicá, pentru ce mai totudeauna se vorbesce numai de cinci classe, de si in realitate erau siése. Pentru cà cea de a siésea ne dandu nici soldati nici votanti pe campulu lui Marte,*) nu faceau nici unu serviciu in republica si prin urmare erau fórte raru bagati in séma.

(Va urmá.)

*) Dicu pe campulu lui Marte, pentru cà acolo se adunau comitiile dupa centurii. Conformu celorlalte doue forme, poporulu se aduná in forum séu in altu locu si atunci cei cari erau capite censi aveau totu atàta influintia si autoritate cá si cei d'antai cetatieni.
Not'a lui J. J. Rousseau.

Locu deschisu.*)

Respunsu intaritu cu documente, datu la corespondenti'a din Orasci'a in Nr. 94 alu „Observatoriului.“

(Urmare si fine.)

In 1874 se nascù planulu infiintiarei unei scóle pentru invetiacei de messerii aici in Orasci'a cá in alte orasie sasesci, cu ajutoriu din fundulu regiu dupa sfatulu si indemnulu D. Tincu, care erá cá deputatu la on. Universitate sasésca din Sibiiu. Cá se aiba temeiu de a cere o dotatiune pentru infiintiand'a scóla de messerii eu si colegulu meu Demetriu Eli, cu midiulócele nóstre proprii amu adunatu invetiaceii si iam instruatu in tóta Domineca dela 2—5 óre dupa amédi provediendui din miculu nostru salariu cu tóte cele necessarie, precum: carti, harthia, negréla, pene, etui fàra de nici o remuneratiune: pe langa tóte cà D. Tincu ne promitè munti de auru, cà dobandindu dotatiunea de 1000 fl. dela Universitate pentru scóla amintita, ne va face unu salariu de 260 fl. pàna la 300 fl. preste miculu salariu ce aveamu dela scól'a poporala. — 300 fl. la anu. — Ei dar ce se vedi? Mii'a de floreni sa cascigatu pentru scól'a de messerii; dupa aceea comunitatea cetatianésca resp. Magistratulu au alesu o comissiune anumita pentru afacerile scolii; pe D. Tincu l'au alesu de presiedinte in acea comissiune. La propunerea densului s'au alesu invetiatorii si unu directoru; pe mine, m'a alesu de directoru si invetiatoriu ordinariu, pe colegulu meu D. Eli de invetiatoriu ordinariu, asemenea pe reverendulu dn. Petru Valcanu protopopu gr. cath. cá invetiatoriu ordinariu cu salariu anualu de 260 fl. Pe mine me mai alesese si provocase cá se mergu la Sibiiu, spre a me informá despre propunerea si inpartirea studiiloru intre invetiacei, precum si despre manipulatiune in laintrulu scólei si afaceriloru esterne, care calatoria s'au escursiune o am facutu cu spessele nóstre, ad. ale aceloru pomeniti — fàra de nici-o remuneratiune. Candu inse veni tempulu, ad. dupa trecerea a 3 luni dupa inceperea prelegeriloru, cá se ne tragemu fia-care lél'a in mesur'a ostenelei celei de feru (dieu de feru — cà-ci póte judecá ori-si cine càtu e de usioru séu de greu a instruá 160 invetiacei de diverse nationalitati si confessiuni obiectele prescrise de on. Universitate — se vede din raporturile anuale — pe fia-care in limb'a sa séu in cele 3 limbi ale patriei?) — ne pomeniramu ad. eu si colegulu meu Dem. Eli cá fosti invetiatori si la scól'a popolara, cà din salariulu de 300 fl. ce aveamu cá invetiatori la scóla popol. ne detrage comitetulu paroch. dela fia-care 200 fl. pe anu, cá si cum s'ar fi spariiatu cà ne vomu prea inbogati déca ne va dá salariulu pentru scóla popolara 300 fl. si pentru a messeriasiloru 260 fl. Amu servitu la amendoue scólele: la a messeriasiloru in tóta septaman'a afara de Sambata dela 7—9 óre sér'a, ér Dominec'a dela 3—5 óre dupa prandiu si la scól'a popol. 5 óre pe di — cu salariu de 360 fl. — De aici dara se vede, cà noi amu contribuitu la immultirea fondului bisericescu si scolaru unulu càte 200 fl. pe anu, amendoi in 4 ani 1600 fl. v. a. fàra de a face corespondentele despre acésta càtu de puçina amintire, numai càtu se silesce cu clicá séu compani'a lui a ne destituii din posturile nóstre si a le inlocuii cu de aceia cari nu s'au jertfitu nici au contribuitu macaru o par'a pentru scóla nóstra, ci se se nutrésca din ce amu jertfitu noi, pàna inca suntemu destui de apti a servi cá atare si mai departe. Acésta e parol'a dilei si muntele de auru promissu de presiedintele comissiunei scólei de messerii, care astadi e conducétoriulu corespondintelui si alu companiei lui. Amu voitu se recurgu pentru acea cutediare la prea venerabilulu consistoriu si avému totu dreptulu, cà-ci nici legea de atunci nici cea de acumu nu érta reducerea salariului invetiatorescu; dar sciendu cà fondulu bisericei si alu scólei are fórte puçine isvóre de venitu, ne-amu liniscitu cà potemu face cá invetiatori astfeliu de beneficiu bisericei si scólei, cá se'i crésca fondulu. Progressulu ce l'amu facutu in acei 4 ani la scóla de messerii, se póte vedé din cele 2 raporte tramise on. Universitati si prea venerab. consistoriu archidiecesanu, apoi chiaru din marturissirea dlui presiedinte alu comissiunei scólei de meserii, care urmédia aici din cuventu in cuventu: „Atestatu. In poterea caruia se adeveresce, precumca Domnulu Nicolau Barsanu din Orasci'a comitatulu Unedorei, a functionatu cá invetiatoriu ordinariu si directoru 2 ani, precum: In 1874/5 si 1875/6 ér in anii scol. 1876/7 si 1877/8 cá invetiatoriu ordinariu de studiile: Geografi'a, Istori'a, Stilistic'a, Dreptulu cambialu, Desemnulu liberu, Limb'a romana si cea germana, la scól'a de messerii din Orasci'a; in care si-a desvoltatu sciintiele sale prin propunerea obiecteloru din susu scrise, cu diligentia fórte mare, — aretandu unu progressu fórte indestulitoriu. Portarea sa morala atàtu in scóla, càtu si afara de scóla a fostu amesurata legiloru scolare, esemplara. — Comissiunea scólei de messerii. Orascia in 17 Augustu 1878. Dr. Avramu Tincu m. p. presiedintele comissiunei scólei de messerii. (L. Sig.)“ — In 1877 a publicatu laudatulu comitetu parochialu din Orasci'a altu concursu, candu fui alesu cá si mai inainte, inpreuna cu colegulu meu Dem. Eli, cu aclamatiune prin maioritatea voturiloru in Sinodulu paroch., care alegere fuse aprobata de prea venerabilulu consistoriu archidiecesanu aceea suna: Nr. 24/1877 protopop. Prin parintésc'a ordinatiune consistoriala dtto 12/2 1878 Nr. 402 scol. invetiatoriulu Nicolau Barsanu s'au intaritu de invetiatoriu in Orasci'a la scól'a confessionala gr. or., ceea ce se aduce spre cunoscientia. Orasci'a 18/2 1877/8 Nicolau Popoviciu protopopu.

In 1878 spre 1879 acestu comitetu a deschisu concursu érasi numai pentru unu invetiatoriu ordinariu cu 300 fl. cuartiru si lemne, si pentru unu adjunctu cu 120 fl. cuart. si lemne; cu ce scopu? Ei sciu! Destulu cà si atunci fui alesu cu aclamatiune de voturile maioritatii. Progressulu care l'amu facutu cu tinerimea de pe class'a II si III-a s'a vediutu in diu'a esamenului tienutu in presenti'a dlui protopopu tractualu si a unui numeru considerabilu de auditori, precum si din elaboratele scolariloru care se afla la mine.

In 1879 D. Avramu Tincu in numele comitetului paroch. au facutu concursu de 3 invetiatori fàra de scirea autoritatiloru bisericei, cu scopu de a me destitui pe mine si pe colegulu meu D. Eli din posturile avute fàra de nici-o vina, in contra legii; de si poporulu ne-a sustinutu in posturile nóstre, cu aclamatiunea loru de maioritate in Sinodulu paroch. din 24 Augustu 1879. Prea venerabilulu consistoriu archidiecesanu au anullatu acelu concursu prin decretu de sub Nr. 2379. De atunci presiedintele comitetului paroch. gr. or. din Orasci'a Joanu Mihaiu ne-a detrasu lél'a, precum si a colegului Eli, dela 300 fl. la 180 fl. pentru fia-care, — adeca in locu se ne dea càte 25 fl. la luna ne dá numai càte 15 fl. Nu numai cà ne a de trasu plat'a, dar a scrisu inclitului inspectoratu reg. de scóle din Dev'a neadeveruri, numai cá se ajunga si scól'a in pericolu; ceea ce pociu adeveri cu protocolulu scólei, care e totu-deaun'a pe més'a scólei.

Mai pe urma — pentru lamurirea adeverului nu me lasa consciinti'a cá se nu amintescu si despre cele scrise in contra Dom. protopopu Nicolau Popoviciu, precumca tóte cele scrise in amintit'a corespondentia de sub Nr. 94 a „Observatoriului“ sub „Locu deschisu“ sunt scrise de unu corespondente malitiosu, cu scopu numai de a defaimá, pe betranulu nostru protopopu, de órece dsa pentru scóla a staruitu si staruiesce fórte multu. — Se potu vedé in tractulu Orasciei, precumu: Vinerea, Vaideni, Sibotu, Romosielu, Romosu, Casteu, Berîi, Orasci'a, Orasci'a de susu, Dancu, Petreni etc. scóle cladite din materialu solidu, cu invetiatori apti si plati potrivite asia, in càtu nu e nici un'a amenintiata, cum dice corespondentele, si inca se voru mai face, numai déca e intielegere, dar nu calumnii.

Aici iti mai adaogu o dovada dle corespondente, precum cà corespondentia dle o ai tiesutu totu din neadeveruri, candu dici cà in intregu protopopiatulu Orasciei necum ce se afla vre-o scól'a normala, dar' nici popor. ale de „dai Dómne“. Vedi dara si cetesce suplicá compusa de conducétoriulu dtale si asternuta prin comitetulu paroch. in 1877 onorat Universitati pentru unu ajutoriu de 2000 fl. care insusi marturisesce asia: „Facia cu venitele scóleloru confessionali susu mentionate din orasiu scól'a rom. gr. or. care are 4 classe de baieti si una de fete, care laolalta numera 200 scolaritie“. — Cum dara ai cutediatu se dici, cà eu cá invetiatoriu si dirigente alesu de comitetulu paroch. nu sciu decàtu adi-buche? Au nu am servitu comitetului paroch. din 1869 cá notariu? Arata protocolulu comitetului pe care te basedi, dicùndu: comit. se trudesce de 25 ani pentru bunastarea scólei etc. Unde? si in care siedinti'a, sau ce conclusu am scrisu eu cu az. buche.? Mai in urma spre a se convinge onoratii cetitori ai mentionatei foi, in càtu de dusmanesce si cu patima a lucratu comitetulu paroch. gr. or. din Orasci'a si in contra preotiloru de a le luá cimiterele de sub folosintia, a le micsiorá venitulu preotiescu, se benevoiésca a citi „Telegr. Romanu“ Nr. 98 din 1871. Apoi despre activitatea domn. protopopu Nicolau Popoviciu in trebi bisericesci si scolare citésca Nr. 23 din 1871 totu alu acelei foi, din care va vedé si poté deduce, in càtu e comitetulu de activu si bunu voitoriu progressului, precum se lauda corespondentele in gur'a mare.

Asia dara se vede cà corespondentele nu scie nimicu din trecutu ce au facutu aceia pe cari vrea se innegrésca; si cà nici nu póte sci de acestea nimicá, nu e mirare, de óre-ce numai eri — alalta eri venitu in Orasci'a si iute — isi bagà nasu in ól'a umpluta de altu. — Se faca mai antaiu si densulu si cei veniti cu càteva dile inaintea densului numai atàta càtu au facutu altii pentru biseric'a si scólele de aici, apoi atunci se comandedie; pàna atunci lasa se comandedie cei ce sciu preste ce si cari au jertfitu pe altariulu bisericei si scólei si cunoscu tóte greutatile si necasurile acestei comune.

Orasci'a, 24 Decembre 1879.

Nicolau Barsanu,
preotu si invetiat.

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa. Red.

Post'a redactiunei.

— Brasiovu. 23 Dec. st. v. Diariulu nostru Observatorilu se póte aboná immediatu acolo in locu la Dna V. C. Juga strada Catarin'a Nr. 402 vis-à-vis de scól'a greciloru.

— Orasci'a 29 Dec. Cá se nu se curme din anulu acesta pe celu nou, se va publicá dupa anulu nou.

— Desiu 1 Jan. n. vomu potea dá respunsu respicatu, categoricu, odata pentru totudeauna, numai preste 10 dile, si credemu cà va satisface.

— Brasiovu 4 Januariu. Flori in caciula. Acelea sunt reclame de anulu nou dara necalite.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la 2 lanuariu in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 8.40—9.40
Grâu, amestecatu	1	„	„ 6.90—7.90
Secara	1	„	„ 5.——5.40
Papusioiu	1	„	„ 3.80—4.20
Ordiu	1	„	„ 4.20—4.60
Ovesu	1	„	„ 2.80—3.20
Cartofi	1	„	„ 1.30—1.50
Mazare	1	„	„ 6.——7.—
Linte	1	„	„ 11.—12.—
Fasole	1	„	„ 6.——7.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 30.—32.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 28.—28.50
Carne de vita	1	„	„ 42—46
Oua 10 de			—.40

Depuneri de capitale
pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu **5%** éra sub conditune de a se anunciá institutului ridicarea depunerii la 6 luni inainte cu **5½%** interesse.

Interessele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii capitalului si incéta cu diu'a premergétóre dilei, in care se ridica depunerea cu acelu adaosu inse, cà numai dupa acele capitale se dau interesse, care stau depuse la institutu celu puçinu 15 dile.

Cu inceperea dela 1 Ianuariu 1880 interessele se platescu fàra detragere.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili in diu'a depunerii capitalului si conditiuni speciali de esolvire, care se insémna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutului. In atare casu, restituirea depunerei urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe lànga comunicarea adressei deponentelui se resolvu totu-deauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anunciari si ridicare de capitale.

Sibiiu, in 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“
Institutu de creditu si de economii.

(113) 1—4

Pentru

Craciunu si Anulu nou

se recomanda marele si de nou asortatulu depositu de orológe alu lui

Johann Buschek

din Sibiiu Strad'a Cisnadiei Nr. 16, cu cele mai bune orológe de auru si argintu, lantiuri de auru si argintu probate prin oficiulu de puntiare c. reg.

Orológe cilindre de argintu 10, 12, 14, 16 fl. **Remontoire cilindre** de argintu 15, 18, 20, 22, 24 fl.
Ancre de argintu 15, 16, 18, 20, 24 fl. **Ancre remontoire** de argintu 19, 20, 24, 30, 40 fl.
Orológe de auru pentru dame 18, 20, 22, 24, 30, 36, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.
Remontoire de auru pentru dame 40, 46, 50, 56, 60, 75, 80 fl., 120, 150 fl.
Ancre de auru pentru domni 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.
Remontoire ancre de auru pentru domni 40, 46, 50, 58, 60, 70, 80, 90. 120 fl.
Lantiuri de auru pentru domni si dómne 24, 26, 28, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 fl.
Lantiuri de argintu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 fl. Lantiuri de talmi-auru 1 fl. 50 cr. 2, 4, 5, fl.
Orológe de parete remontoire parisiane 14, 15, 16, 18, 20, 24 fl.
Desteptatori parisiane (Wecker) 5.50 cr. 6, 7, 10, 20 fl.
Orológe de Schwarzwald 4, 5, 6, 7, 8, 10 pana la 24 fl.

Orice reparaturi se facu in modulu celu mai conscientiosu. Comande se esecutédia prin ramburse (Post-Nachnahme.) Pachetarea gratuita. Pretiurile-curente se tramitu la cerere. (108) 9—10

Editoru si redactoru responsabilu **G. Baritiu** in Sibiiu. Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.